

Ottawa, Calendar 1992-94. – Ottawa, 1992. – P. 657-663; Faculty of Arts. University of Alberta // University of Alberta, Calendar 2002 –2003. – Edmonton, 2002. – P. 97-135.

² <http://www.chass.utoronto.ca/~tarn/courses/index.html>. – 17.11.2000; <http://www.chass.utoronto.ca/~tarn/courses/sla308y.html>; http://www.umanitoba.ca/academic/centres/ukrainian_canadian/courses/52127.html.

³ <http://www.arts.ualberta.ca/~ukraina/NewMultiMediaSite/UmmHome.html>.

⁴ Nedashkivska A. Ukrainian Issues // AATSEEL Newsletter. – 2002. – Vol. 45. – № 1. – P. 15-18.

⁵ <http://www.arts.ualberta.ca/~ukraina/NewMultiMediaSite/UmmHome.html>.

⁶ <http://www.chass.utoronto.ca/~tarn/courses/218-gen.html>.

⁷ <http://www.chass.utoronto.ca/~tarn/courses/468s-rdl.html>.

⁸ Magocsi P.R. Ukraine: politics, economy, and society. Course outline. – Toronto: Departments of History Political Science, 2002. – 12 p.; http://www.umanitoba.ca/academic/centres/ukrainian_canadian/courses/11255.html.

⁹ http://www.umanitoba.ca/academic/centres/ukrainian_canadian/courses/11255.html.

¹⁰ КІУС. Канадський інститут українських студій. – 2002. – “Річний огляд”. Едмонтон: КІУС, 2002. – С. 11.

¹¹ <http://www.utoronto.ca/elul/>

ЮЛІЯ СІРЕНКО

Філія Московського державного відкритого педагогічного університету ім. М.О. Шолохова в м. Уфі

Башкортостан, Росія

УКРАЇНЬСЬКА ОСВІТА В БАШКОРТОСТАНІ

Мова – така ж давня, як і свідомість. Людина може володіти кількома мовами, залежно від її здібностей, нахилів і прагнень, але найкраще, найдосконаліше людина має володіти, звичайно, рідною мовою.

І це не тільки тому, що цією мовою, засвоївши її змалку, вона користується повсякденно, а й тому, що рідна мова – це невід’ємна частка Батьківщини, голос свого народу й чарівний інструмент, на звуки якого відгукуються найтонші і найніжніші струни людської душі.

Є мови більш й менш розвинені, є мови, що своїм чарівним звучанням здобули світову славу, та наймиліша й найдорожча для людини – її рідна мова. Як просто й разом з тим зворушливо писав про це Тарас Шевченко:

Ну, що б, здавалося, слова...

Слова та голос – більш нічого.

А серце б'ється, ожива,

Як їх почує!..

Адже без знання рідної мови не може бути справжнього виховання людської особистості, виховання самоповаги, національної самосвідомості, без якої не може бути й справжнього патріотизму. Як писав колись російський письменник М. Пришвін: – “Слово “я” можна сказати тільки рідною мовою”.

Відродження української національної освіти в Башкортостані почалося в 90-х роках ХХ століття із процесом національного відродження українців Республіки Башкортостан. Один із розділів “Програми національного відродження українців Республіки Башкортостан”, прийнятої на І з'їзді українців Башкортостану від 14 березня 1992 року і доповненої на ІІ з'їзді українців РБ від 21 січня 1995 року, мав назву “Мова і народна освіта”.

Аналізуючи ситуацію із станом українського слова в Башкортостані, українці були вкрай схвильовані тим, що рідна мова функціонує лише на побутовому рівні у місцях компактного проживання українців, у тих українських селах, котрі заснували ще на початку ХХ століття вихідці з українських земель, заведені долею до Башкирії в пошуках вільної землі. Та стара генерація українців, той золотий український фонд котрий разом з мовою, привіз на башкирську землю свої звичаї, традиції, пісні, поступово, з плином часу, почав відходити у небуття. А щоб з останнім прадідом, пам'ятаючим материнську мову, не зникла з лиця землі українська мова, потрібно було, як можна швидше, не гаючи часу, навчити українському слову молоде покоління українців, передати цей дорогоцінний скарб їм і майбутнім поколінням.

Мова – це той найважливіший, найдорожчий і найміцніший зв'язок, що з'єднує віджилі, живі й майбутні покоління народу в одне велике історичне живе ціле. Вона не тільки виражає життєвість народу, але й є саме це життя.

Ось чому виховання підростаючого покоління для кожної нації є найважливішою складовою часткою національної культури. Успадкування усіх культурно-історичних традицій батьків, дідів, прадідів завжди було гарантом вічності життя нації. Прекрасно усвідомлюючи цей постулат, українці Башкортостану намітили ряд першочергових завдань з відродження української мови в Башкортостані. А саме: створити безперервну систему української національної освіти в Республіці Башкортостан, в місцях компактного проживання українців відкривати українські дитячі садки та школи, вводити до навчальних програм такі дисципліни, як українська мова й література, історія та культура українського народу.

Сьогодні, можна з гордістю впевнено констатувати, що те, про що мріяли українці Башкортостану в 90-х роках, здійснилося. В Башкортостані, на відміну від Російської Федерації, створена унікаль-

на система безперервної української національної освіти.

Українська мова й література вивчаються в наступних освітньо-виховних закладах: с. Золотоношка Стерлітамацького району – у дитячому садочку та середній загальноосвітній школі с. Санжарівка Чишминського району – у неповній загальноосвітній школі с. Троїцьке Благоварського району – у середній загальноосвітній школі с. Степанівка Аургазинського району – у середній загальноосвітній школі м. Салават – у недільній українській школі м. Уфа – у середній загальноосвітній школі № 9 та недільній українській школі ім. Т.Г. Шевченка, національній українській школі “Злагода”, українському національному центрі “Дзвіночок”.

З 1997 по 2004 рік українська мова викладалася в Уфімському педагогічному коледжі № 1, де студенти відділення “Навчання в початкових класах” оволодівали додатковою спеціальністю “Вчитель української мови”. Як правило, на цю спеціальність набиралися учні із місць компактного проживання українців в Башкортостані. За цей період більше двадцяти п’яти випускників здобули додаткову спеціальність і частина з них повернулася до рідних сіл і почала викладати українську мову. На жаль, через мало перспективність середньо-професійної освіти в сучасному суспільстві та самої професії учителя початкових класів, кількість бажаючих вступати до педагогічного коледжу різко знизилася, тому набір на українське відділення було припинено. Здобутки в українській середньо-професійній освіті стали першою ластівкою в справі підготовки власних українських педагогічних кадрів на території Башкортостану.

Та на цьому професійна українська освіта не припинила своє існування, вона перейшла на вищий професійний рівень, бо з 1998 року у філії Московського державного відкритого педагогічного університету ім. М.О. Шолохова в м. Уфі на філологічному факультеті студенти спеціальності “Російська мова й література” стали освоювати додаткову спеціальність “Українська мова й література”. Потрібно зазначити, що переважна більшість студентів-філологів не є українцями за походженням, однак їхня наполегливість в оволодінні українською мовою дає свої позитивні результати. Так, студентки Сафіулліна Ельвіра, Ішдавлетова Альфіна, Ісмагілова Альбіна, Садікова Алія ставали переможцями Міжнародного конкурсу знавців української мови ім. Петра Яцика.

На філологічному факультеті українська мова вивчається як іноземна (друга слов’янська мова) з 1 по 5 курс. До навчального плану входять наступні дисципліни: “Практикум з української мови”, який дозволяє за допомогою розмовно-тематичних занять навчити студентів-філологів правильно сприймати на слух, розуміти, розмовляти і спілкуватися українською мовою. В результаті такої роботи здійснюється основний принцип у вивченні української мови як іноземної – комунікативний.

Крім того, студенти також вивчають усі розділи “Сучасної української літературної мови”, правда “Фонетика”, “Лексика”, “Морфеміка. Словотвір”, “Морфологія” та “Синтаксис” вивчаються в порівняльному аспекті, тобто лише ті специфічні риси мовної системи, які відрізняють українську мову від сучасної російської літературної мови.

Також студенти вивчають “Історію української літератури” від найдавніших часів до сучасності. Знайомлячись з класиками і сучасниками української літератури, читаючи в оригіналі твори Г. Сковороди, І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, П. Тичини, О. Вишні, О. Довженка, Л. Костенко, – вони не тільки збагачують свій словниковий запас, а й розширюють філологічний світогляд і все це завдяки хорошему книжковому україномовному фонду, який знаходиться в бібліотеці університету.

Важливою ланкою в процесі вивчення української мови, виховання любові і поваги до українського слова є пізнання скарбів народних традицій, звичаїв, обрядів.

Процес ознайомлення з українською національною культурою і побутом, традиціями й обрядами безперервний. Він починається на уроках української мови й літератури, де студенти знайомляться з кращими зразками української народної творчості й фольклору і продовжується та поглиблюється на заняттях з “Української народної творчості”, “Українського народознавства”.

Оскільки за навчальним планом передбачена виробнича педагогічна практика студентів протягом 6 тижнів, то абсолютно логічними є такі дисципліни навчального плану як “Методика викладання української мови” та “Методика викладання української літератури”.

Крім того, в процесі вивчення української мови студенти вивчають основні принципи та методи з “Теорії та практики перекладу”, що в майбутньому дозволить їм на практиці використати свої знання як перекладачів з української мови. Під час навчання студенти часто беруть активну участь у різних перекладацьких конкурсах. Так, минулого року в університеті до ювілею М.О. Шолохова проходив студентський конкурс на кращий переклад творів Шолохова українською та англійською мовами. З великим натхненням та ентузіазмом студенти-філологи нашої філії виконували переклади поезій своїх улюблених авторів: Т. Шевченка, Л. Українки, Л. Костенко, котрі увійшли до збірника перекладів слов'янських авторів, комплектуванням якого займався Башкирський державний університет.

Сьогодні на філологічному факультеті університету предмети українознавчого циклу вивчає 61 студент. І я розумію, що лише одиниці пов'яжуть свою долю з українським словом, а переважна більшість ніколи не буде викладати українську мову в навчальних закладах, та в усі часи критерієм освіченості людини було володіння кількома мовами. Як говориться у одному крилатому виразі “Чим більше ти знаєш мов, тим більше ти – людина”, тому знання української мови для майбутніх

філологів – це також додаткова можливість пізнання східнослов'янської мовної єдності, що прекрасно усвідомлюють і мої студенти-філологи.

Студенти 4 курсу перекладають вірші Ліни Костенко, Лесі Українки, Марійки Підгірянки та інших відомих українських поетів.

ГРИНА КРАСНОДЕМСЬКА

Науково-дослідний інститут українознавства МОН України
Київ

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ Й ОСВІТИ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА

Ще з давніх часів в Греції, Римі, Київській Русі видатні державні діячі та мислителі вважали: рівень розвитку народу, держави визнається рівнем культури, освіти, виховання людини. Незважаючи на різні економічні та соціальні труднощі, після здобуття незалежності Україна з кожним роком все більше утверджується на геополітичній карті світу, поступово інтегрується у світові структури, стає відкритим суспільством, рівноправним членом міжнародного співтовариства.

Як відомо, розбудова Української держави ставить на порядок денний надзвичайно важливі і невідкладні завдання – виховання справжнього громадянина і патріота рідної землі, національно-свідомої, високодуховної та інтелектуальної особистості, здатної своєю волею, працею та розумом до прогресивних перетворень і розвитку всіх сфер життєдіяльності суспільства. Лише такі люди здатні вивести нашу країну з тимчасових труднощів на шлях прогресу і процвітання.

У сучасному світі відбувається напружений пошук нових людських орієнтирів, прогресивних шляхів розвитку. Зараз Україна переживає докорінну зміну підходів до освіти та соціокультурної політики в цілому, освіта й виховання переорієнтовуються на розвиток особистості, її можливостей і якостей.

Педагогіка, освіта мають бути відповідними передовсім національним умовам Буття та Свідомості. Головна їх мета – формування характерів людей і поколінь, що досягаються через синтез виховання й навчання, патріотизму й професійності, багатоговікового досвіду народів на національному ґрунті й розуміння неповторності кожної людини. Завдання педагога – допомогти дитині пізнати, створити і реалізувати себе. Багато разів Україна втрачала державність, інші національні ознаки. Послаблявалися міжпоколінні зв'язки, що призводило до дезорганізації родин, до знецінення духовності. Але не втрачалися традиції. Сьогодні все більше педагогів в Україні усвідомлюють: без національної школи неможливо виховати патріота нашої незалежної держави. Українська національна школа – це такий заклад, де в основу концепції освіти покладено одну для всіх національну ідею утвердження держав-